

Γνώμη

Όριο ανοχής

Η Ελλάδα διανύει μία εξαιρετικά κρίσιμη στιγμή. Είναι λογικό να εκδηλώνονται δυναμικές αντιδράσεις λόγω των μέτρων που επέβαλε η κυβέρνηση για να αποφύγει τη χρεοκοπία. Οι απεργίες, οι διαδηλώσεις και οι διαμαρτυρίες είναι άλλωστε αναπόσπαστο κομμάτι της δημοκρατίας.

Πρέπει όμως να αποφασίσουμε, ως κοινωνία, ποιο είναι το όριο που κανείς δεν μπορεί να ξεπεράσει χωρίς να υφίσταται τις συνέπειες του νόμου. Ορισμένα από τα επεισόδια των τελευταίων ημερών δείχνουν πως υπάρχουν ομάδες και άτομα που πιστεύουν ότι δεν πρέπει να τίθεται κανένας φραγμός στη χρήση βίας. Αν τους αφήσουμε ανεξέλεγκτους, η ζημιά στην εικόνα της χώρας, στην οικονομία και στον τουρισμό θα είναι ανυπολόγιστη.

Η ευθύνη όλων είναι μεγάλη. Η χώρα δεν μπορεί να οδηγηθεί στην αυτοκαταστροφή.

Ο Κόσμος

ΚΑΘΕ ΤΡΙΤΗ, ΤΕΤΑΡΤΗ, ΠΕΜΠΤΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

2 Canal Rd., St. Peters NSW 2044

Phone: (02)9550 1088 (5 lines), Fax: 9550 1699

www.kosmos.com.au

e-mail: kosmos@kosmos.com.au

PUBLISHER: HELLENIC PUBLISHING PTY LTD

ACN 100 126 887

ΙΔΙΟΚΤΗΤΕΣ: Θεόδωρος και Αναστασία Κωνσταντίνου

ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΝΤΑΙ

Άννα Αρσένη (Ηλεκτρονική Σελιδοποίηση)

Ρία Μιχαήλ (Ηλεκτρονική Σελιδοποίηση)

Ματίνα Μπουτσικάκη (Ηλεκτρονική Σελιδοποίηση)

Θεόδωρος Περρής (Ηλεκτρονική Σελιδοποίηση)

Παναγιώτης Νικολάου (Αθλητικά)

Λάκης Κονιστής (Sports)

Πάυλος Θεοδωρακόπουλος (Διαφημιστικό-Ρεπορτάζ)

Γιώργος Χατζηβασιλίου (Αρθρογραφία, Ρεπορτάζ)

Δέσποινα Μπαχά (Αρθρογραφία)

ΕΚΤΑΚΤΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ

Γεώργιος Μητρόπουλος, Χριστίνα Μπούζιος,

Δημήτρης Καμετόπουλος, Παναγιώτης Διαμάντης,

Χριστίνα Σταυροπούλου, Φώτης Κάλης, Γιάννα Μαυράκη

website by platyrrahos publishing

ΤΙ ΓΡΑΦΟΥΝ ΟΙ ΑΛΛΟΙ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
Ημερήσια Πολιτικά και Οικονομικά Εφημερίδα

Η Ενρον, το κραχ και η Ελλάδα

Του Νίκου Κωνσταντάρη

Την ώρα που οι Έλληνες προσπαθούν να καταλάβουν τι τους συνέβη, και άλλοι λαοί –όπως οι Ισπανοί, Πορτογάλοι και Βρετανοί– φοβούνται μην πάθουν τα ίδια, στο Λονδίνο παίζονται με μεγάλη επιτυχία δύο θεατρικά έργα που επιχειρούν να ρίξουν φως σε δύο προηγούμενες οικονομικές καταστροφές. Στο Νόελ Κάουαρντ Θίατερ παίζεται το έργο «Ενρον» της Λούσι Πρεμπλ, η ιστορία ενός αμερικανικού κολοσσού στον τομέα ενέργειας, ο οποίος, όταν κατέρρευσε μέσα σε λίγες εβδομάδες, το 2001, αποκαλύφθηκε ότι ήταν μια γιγαντιαία φούσκα – με χρέος 30 δισ. δολάρια. Το δεύτερο έργο κάνει την υπόθεση Ενρον (η μεγαλύτερη χρεοκοπία στην ιστορία, έως τότε) να μοιάζει με απλή πρόβα για τη μετέπειτα κατάρρευση του ίδιου του καπιταλισμού. Και οι δύο υποθέσεις έχουν άμεση σχέση με τον σημερινό κλονισμό της Ελλάδας.

Στην καρδιά και των τριών τραγωδιών είναι η ανεξέλεγκτη διόγκωση του χρέους, σε συνδυασμό με την αλαζονεία (την ύβρι) των πρωταγωνιστών ότι τίποτα δεν θα πάει στραβά. Τα παθήματα του 2001, του 2007 και της σημερινής Ελλάδας είναι η πανηγυρική επιβεβαίωση του αποφθέγματος του Ανδρέα Παπανδρέου, όταν, αντιστρέφοντας την έως τότε πρακτική του, δήλωσε το 1993 ότι αν δεν αφανίζαμε το χρέος θα μας αφάνιζε αυτό. Το κόλπο του διευθύνοντος συμβούλου της Ενρον, του Τζέφρι Σκίλινγκ, ήταν να παρουσιάζει ως σημερινά κέρδη τα εισοδήματα που ανέμενε να έχει η εταιρεία – η θεαματική κερδοφορία οδήγησε τη μετοχική αξία της Ενρον σε αστρονομικά ύψη. Όταν όμως τα πραγματικά κέρδη αργούσαν να έρθουν και τα χρέη άρχισαν να συσσωρεύονται, οι διευθυντές της Ενρον δημιούργησαν εταιρείες-κελύφη για να τις φορτώσουν με το χρέος. Ετσι η μετοχή της Ενρον συνέχισε τη θαυμάσια πορεία της –με την άφρονη ενθάρρυνση αναλυτών, εταιρειών αξιολόγησης, δημοσιογράφων

και τραπεζών επενδύσεων– έως τη στιγμή που η έλλειψη κέρδους και η διόγκωση του χρέους δεν μπορούσαν πια να κρατηθούν μυστικά. Τότε, ο κολοσός, με τις ισχυρότατες διασυνδέσεις με τους προέδρους Μπους, πατέρα και υιό, κατέρρευσε μέσα σε 26 μέρες. Σήμερα ο Σκίλινγκ εκπύει ποινή 26 χρόνων κάθειρξης. Οι 20.000 υπάλληλοι έχασαν τις δουλειές τους και τις οικονομίες τους.

Κι όμως, κανείς δεν έμαθε τίποτα. Το κόλπο με τα μελλοντικά κέρδη και τα αόρατα χρέη έγινε το σαθρό θεμέλιο πάνω στο οποίο το χρηματοπιστωτικό σύστημα συνέχισε να χτίζει. Οπότε, όταν συσώρευσε τόσο χρέος που το παγκόσμιο οικονομικό σύστημα απειλήθηκε με κατάρρευση, η κυβέρνηση των ΗΠΑ αναγκάστηκε να στηρίξει τράπεζες και επιχειρήσεις με πάνω από 10 τρισεκατομμύρια δολάρια.

Στην Ελλάδα εθιστήκαμε στο εύκολο χρήμα – όχι μέσω «μελλοντικών κερδών» αλλά μέσω απανωτών, πανάκριβων δανείων. Όπως η Ενρον, οι τράπεζες και οι επενδυτικοί οίκοι της τελευταίας δεκαετίας, μάθαμε να κρύβουμε το χρέος – όχι μέσα σε πολύπλοκα σεκιούριτις και παράγωγα τα οποία μπέρδευαν το πραγματικό χρήμα με τον αέρα και δημιούργησαν χάος σε παγκόσμιο επίπεδο, αλλά μέσα από τη μετακίνηση χρεών από έναν προϋπολογισμό σε άλλον. Υστερα, ομολογώντας τις αμαρτίες μας, εκθέσαμε τους ελεγκτικούς μηχανισμούς της Ευρώπης, προκαλώντας την ακραία αντίδρασή τους, και παραδοθήκαμε στην «αξιολόγηση» των πιστωτών μας.

Το κακό δεν είναι τόσο ότι είμαστε καταχρεωμένοι, είναι ότι σπαταλήσαμε ό,τι δανειστήκαμε: δεν δημιουργήσαμε παραγωγικές δομές, δεν θέσαμε τέλος στη διαφθορά. Δεν σκεφτήκαμε αυτό που λέει ο Τζορτζ Σόρος στο τέλος του έργου του Χερ: «Αυτοί που πληρώνουν το τίμημα, δεν είναι ποτέ αυτοί που κέρδισαν».

TANEA

Ο κατακλυσμός που έρχεται στην Ευρώπη

ΤΟΥ ΡΟΥΣΣΟΥ ΒΡΑΝΑ

Επτά πληγές, σύγχρονες αυτές, πλήττουν σήμερα την Ευρώπη:

1) Κυκλώνες, χιονοθύελλες και πλημμύρες καταστρέφουν τη Γαλλία, τη Γερμανία, την Πορτογαλία και τη Βρετανία, δημιουργώντας σε αυτές τις χώρες απρόβλεπτες υποχρεώσεις δισεκατομμυρίων για την αποκατάσταση των ζημιών. 2) Απεργίες και διαδηλώσεις συνταράσσουν την Ελλάδα, την Ισπανία, την Ιταλία, τη Γερμανία και το Βέλγιο. 3) Τα δημόσια ελλείμματα εκτοξεύονται σε πρωτοφανή ύψη. 4) Η ανεργία έχει φτάσει στο 10% (επισήμως, γιατί η πραγματική είναι τουλάχιστον 70% παραπάνω). 5) Το δημογραφικό απειλεί τις ευρωπαϊκές χώρες, με 100 εκατομμύρια συνταξιούχους αυτή τη δεκαετία. 6) Ενδείξεις οικονομικής βελτίωσης δεν φαίνονται πουθενά. 7) Η κρίση των ευρωπαϊκών τραπεζών δεν έχει εκδηλωθεί ακόμη.

Εκτός από τις φυσικές καταστροφές και τις δημογραφικές πιέσεις, οι κεντρικές και εμπορικές τράπεζες είναι υπεύθυνες για όλες τις άλλες πληγές, λέει ο οικο-

νομικός αναλυτής Τόνι Στράκα, ο οποίος συντάξε τον παραπάνω κατάλογο. Από τον Αύγουστο του 2007, οι κεντρικοί και οι άλλοι τραπεζίτες καθησύχαζαν τους Ευρωπαίους, λέγοντας ότι η κρίση βρίσκεται υπό έλεγχο. Διαψεύστηκαν. Η Ευρώπη έχει μπει για τα καλά σε μια παρατεταμένη ύφεση. Η κρίση δεν τέθηκε υπό έλεγχο, υποστηρίζει ο Στράκα, επειδή η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα υιοθέτησε μια πολιτική πολύ χαμηλών επιτοκίων, που επέτρεψε στις τράπεζες να δανείζονται κάτω από τον πληθωρισμό. Για έναν τραπεζίτη, αυτό είναι σαν να του δίνεις αναβολικά χωρίς παρενέργειες. Τζάμπα χρήμα. Το όνειρο του πιο προνομιούχου τομέα της οικονομίας έβγαине αληθινό.

Όμως, όσο πιο πολύ πλούτιζε η ευρωπαϊκή τραπεζική αυτοκρατορία τόσο οι φορολογούμενοι βυθίζονταν στα χρέη. Με τη μακροπρόθεσμη άνοδο της ανεργίας, εκατομμύρια Ευρωπαίοι πολίτες μετατράπηκαν από καταναλωτές σε παραλήπτες των ψίχουλων που έχουν απομείνει στα κρατικά ταμεία. Και οι χώρες που τα ταμεία τους είναι πιο άδεια, λέει ο Γάλ-

λος αρθρογράφος Ρολάν Ιρό, δεν μπορούν να περιμένουν τίποτα πια από την ανύπαρκτη κοινοτική αλληλεγγύη. Πόσο θα αντέξουν; Και τι θα συμβεί αν και όταν κάποια από αυτές τις χώρες αποφασίσει να εγκαταλείψει το ευρώ; Στο οικονομικό επίπεδο, τίποτα. Το ευρώ θα μπορούσε μάλιστα να ενισχυθεί, όπως ένας οργανισμός που αποβάλλει από πάνω του τα αρρωστημένα κύτταρα. Αλλά κι αν δεν ενισχυθεί, τόσο το καλύτερο για την ευρωπαϊκή οικονομία και τις εξαγωγές της.

Τι θα συμβεί όμως σε πολιτικό επίπεδο; Ένας κατακλυσμός. Το ευρώ είναι το δεύτερο στάδιο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης (το πρώτο ήταν η ενιαία αγορά). Θα φανεί γυμνό. Κι αν πέσει η Φρανκφούρτη, η πρωτεύουσα του ευρώ, πόσο θα αντέξουν οι Βρυξέλλες, η πρωτεύουσα της Ευρωπαϊκής Ένωσης; «Ας θυμηθούμε εδώ την αρχαιοελληνική αχίλλειο πτέρνα», λέει ο Ρολάν Ιρό. «Η Ελλάδα είναι σίγουρα η αχίλλειος πτέρνα της Ευρώπης. Δεν πρόκειται για ένα σημαντικό μέλος του οργανισμού, αλλά μπορεί να εξαρτηθεί από αυτό ολόκληρη η ύπαρξή του».